

Kunglig jubilar

Föreningen Gamla Lund har den äran att gratulera Kungliga Fysiografiska Sällskapet som fyller 250 år den 2 december. Sällskapet namn kommer av grekiska physis – liv, och grafain – beskriva. Det började sin verksamhet ganska blygsamt och utan ekonomiska medel, men har utvecklats till en välsedd och förmögen institution som generöst uppmärksammar och gynnar forskning inom en rad områden. Sällskapet delar ut stipendier, bekostar publikationer, laborationer och apparater, samt ger bidrag till studieresor och symposier. Från att ha bedrivit en rätt sluten verksamhet har sällskapet alltmer öppnat sig och bemödar sig om att göra forskning tillgänglig för en bredare allmänhet. Genom att vara obundet från universitet och myndigheter kan sällskapet agera självständigt och därigenom utgöra ett välbehövt komplement till den mer styrda forskningen.

Kungliga Fysiografiska Sällskapet är en av arton kungliga akademier, och till födelsedagen hoppas man på besök av sin beskyddare.

Föreningen Gamla Lund och Lunds kulturförvaltning har avtäckat skyltar

Den soliga dagen 17 september avtäcktes två minnesskyltar i Lund. Den första sitter på det hus på S:t Annegatan där Britt G. Hallqvist bodde i många år. Hon var psalmdiktare, poet, författare och översättare och skrev många betydelsefulla visor och texter som flera generationer barn och vuxna känner igen. Avtäckningen av minnesskylten gjordes tillsammans med Gunilla Ohlsson från Birgit och Sven Håkan Ohlssons stiftelse, Britt G.:s dotter Ingelöf Winter och Thomas Carlström, ordförande i Britt G. Hallqvist-sällskapet. Stunden avslutades med att alla de närvarande unisont sjöng "Var bor du lilla råttan? I din hatt ...".

Skylt två är uppsatt på Kungsgatan 4, där Anders Tornberg Gallery låg fram till 1997. Galleriet blev mycket välkänt inom landet och internationellt och placerade Lund på konstens världskarta. Avtäckningen av minnesskylten gjordes tillsammans med brodern Hans Tornberg och journalisten Bodil Schrewelius.

Läs mer på följande sidor om föreningens återstående arrangemang i höst!

Anna Svenson, ordförande

La Strada på ett vykort, poststämplat 1967.

Planärende:

Ny skola på platsen för La Strada

Gamla Lund har skickat ett yttrande till Lunds kommun om planen att bygga skola (Lund International School) och förskola i centrala Brunnsberg. På platsen låg tidigare Östra Torns skola, uppförd 1873 och nedlagd 1949. I byggnaden inrymdes på 1950-talet världshuset och nöjeslokalen La Strada. Läget var bra intill norra infarten från den då nya autostradan. När E22 byggdes ut till motorväg fick vägen en annan sträckning, och trafiken försvann förbi La Strada. Dans- och restaurangverksamheten bar sig inte. Senare blev lokalerna vandrarhem. Skolan bestod av flera byggnader av stort bevarandevärde, men förstördes olyckligtvis vid en brand 2015.

Föreningen Gamla Lund har förståelse för att det inte var praktiskt möjligt att restaurera eller återuppföra byggnaderna. Att uppföra nya skolbyggnader på platsen, och på ett sätt som bevarar stora delar av befintliga grönytor och träd är ett sätt att föra platsens kulturarv vidare. Nybebyggelsen föreslås som tre sammansatta en- och tvåvåningslängor i vinkel, till större delen med asymmetriska sadeltak. Fasadmaterialet anges inte i planen, men illustrations-skisserna antyder rött tegel, liksom i den tidigare La Strada-byggnaden. Två mot varandra vinkelräta längor har samma riktningar som de tidigare skolbyggnaderna. Bebyggelsen placeras delvis utanför den gamla skoltomten, på befintlig åkermark, men påverkar inte nämnvärt det öppna kulturlandskapet. Som helhet finner Föreningen Gamla Lund planförslaget vällyckat.

Ett kort avsnitt av den gamla Getingevägen skär igenom planområdets sydvästra del. Eftersom den historiska Getingevägen representerar ett månghundraårigt kulturarv som transportaxel och därtill är ett minne av den första utbyggnaden av moderna landsvägar i Sverige (under en period riksväg 4), ser vi ett stort värde i att bevara vägsträckan liksom dess fortsättning mot sydväst fram till Innovationsvägen. I samband med anläggandet av Norra Ringen försvann 1 km av den historiska landsvägen. ■

Bo Larsson

Gamla Lund bjuder in till succéshowen
SIDOR av LUND

- 2 december på Hotel Lundia -

Läs mer på nästa sida

”Sidor av Lund”

Gamla Lund bjuder in till en show som genom absurda vändningar, välformulerat trams, självdistans och skruvad sensmoral sätter allt det som utgör Lund i ett nytt, komiskt ljus.

Föreställningen gjorde stor succé på Lund Comedy Festival i höst, och nu kommer en ny chans att få uppleva Henrik Nilsson ackompanjerad av Sigrid Abrahamsson och Henrik Svenbrant. Till toner av jazz, visor, pop, rock (och kanske till och med lite allsång!) sätter föreställningen ljuset på några av Lunds goda, dåliga, fula, snygga och konstiga sidor. Här drivs det friskt med allt från Jätten Finn och frackgubbar i hemliga sällskap till insändarivriga nejsägare och cykelaktivister.

I samband med Lund Comedy Festival intervjuades Henrik av Alexander Agrell i Sydsvenskan. Han konstaterar i artikeln att det sätter sina spår att ha bott i Lund i stort sett hela livet.

– Det finns mycket som legat och bubblat. Och nu 43 år in i livet börjar jag inse att alla de här betraktelserna kanske behöver komma ut nånstans. Jag skrev texterna och tänkte sedan att det vore kul att göra sammanhängande grej.

Sigrid Abrahamsson, kompositör.

Henrik har ett förflutet i spex- och karnevalsammanhang. Ett tag jobbade han som frukthandlare på Mårtenstorget. Senare var han VD för AF Borgen.

Sigrid Abrahamsson har skrivit det mesta av musiken i föreställningen. Hon är kompositör och multiinstrumentalist. På scen kompletteras de av Henrik Svenbrant.

Efter att ha sett föreställningen bestämde Gamla Lund att Lundapubliken måste få en

Henrik Nilsson, textförfattare.

chans till att uppleva denna kvalitetsshow. De fyndiga och roliga texterna tar sitt avstamp i vardagslivet här i Lund. Det finns ingen brist på ämnen att skriva texter om.

För Sydsvenskan berättar Henrik:

– Alla tycker någonting, alla har en åsikt och det har lett till olika debatter genom åren. Om saker som syrener, Kulturenmuren och asfalteringen av Hardebergaspåret.

De musikaliska betraktelserna görs i passande musikgenre. En sång om alla frackgubbar i Lund drar således mot kuplett, medan en fotbollslåt fått countrystyk. Mellan sångerna blir det Nilssonskt mellan snack, med mycket hämtat ur hans eget liv.

– Jag tycker det är svårt att gå in i en roll för mycket, jag får lite gräva där jag står. Ska jag kunna leverera saker med trovärdighet,

entusiasm och förhoppningsvis lite humor, så är det lättare om jag upplevt dem själv, säger han.

Så långt Sydsvenskan. Den 2 december har du själv chansen att uppleva denna föreställning. Gamla Lund bjuder medlemmarna på en rejäl rabatt på priset, men även övriga lundabor är välkomna. ■

Föreställningen äger rum den 2 december kl. 18.30 i Hotel Lundias källare. Baren är öppen före showen. Medlemspriset är 150:-/plats. Du bokar plats genom ett mail till gamlalund@telia.com. När du får ett svarsmail betalar du genom att swisha till 123 422 78 07.

Översvämning på Bangatan i Lund i juni 1958. Foto: Hagblom-Foto.

När kommer nästa stora översvämning i Lund – och vilka kommer att drabbas värst?

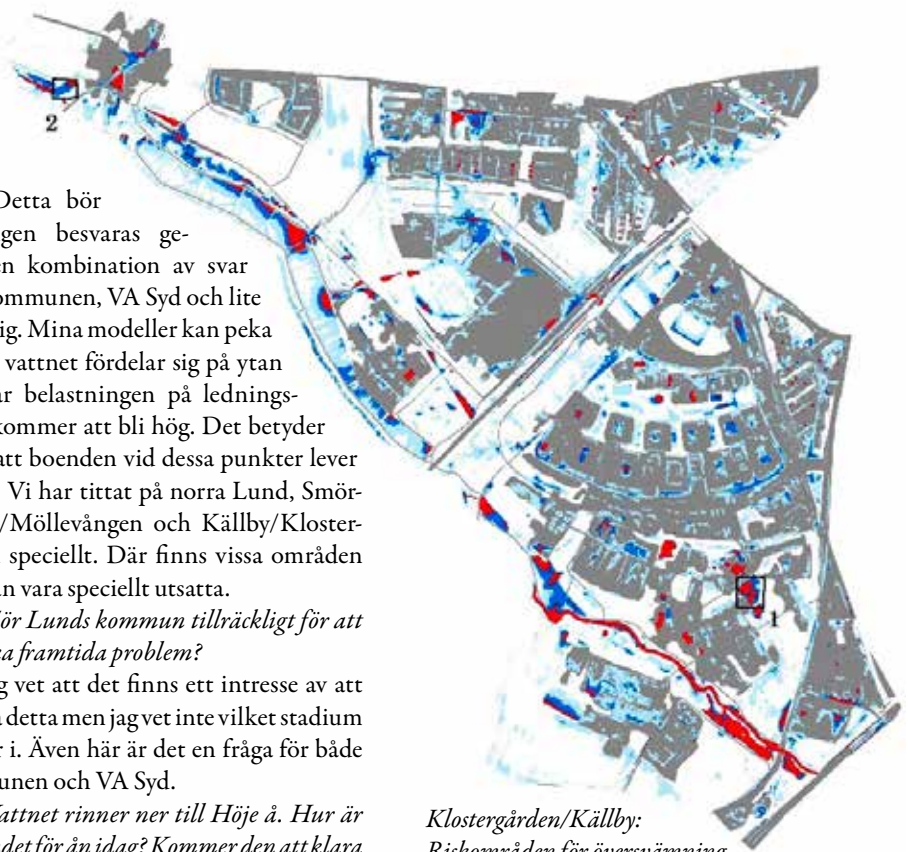
Andreas Persson har studerat hur Lund borde förbereda sig för de återkommande kraftiga regn som vi vet kommer att komma med allt tätare mellanrum. Andreas kommer att föreläsa om detta på Kulturens auditorium den 8 december.

Vi vet ju att så kallade 100-årsregn kommer allt tätare. Är inte Lund översvämnings-säkert? I en studie från Institutionen för Naturgeografi och Ekosystemvetenskap samt GIS-centrum vid Lunds universitet har docent Andreas Persson studerat detta specifikt för Lund. Med ett verktyg som tar avstamp i geografisk spridning med hänsyn till hur mycket nederbörd som kommer på varje kvadratmeter beräknas vattnet tar vägen, vilka förluster som sker längs vägen (rännstensbrunnar och infiltration i grönytor), och vilken hastighet vattnet har. Simuleringen sker över tid och visar hela förloppet. Gamla Lund Nytt ställde några frågor till Andreas.

– Vad behöver Lund göra för åtgärder för att klara dessa regn bättre?

– Med en förtätad stad behöver grönytor som tar hand om en hel del vatten bevaras och nyanläggas för att avlasta de ledningsnät som redan är belastade. Jämförelser av hur det har sett ut historiskt i staden, nutid och i en planerad framtid kan visa på hur områden med översvämningsrisk förändrats och var planerare bör ta en extra titt för ett framtida översvämnings-säkert Lund.

– Vad ser du som speciellt problematiska områden i Lund?

– Detta bör egentligen besvaras genom en kombination av svar från kommunen, VA Syd och lite från mig. Mina modeller kan peka på hur vattnet fördelar sig på ytan och var belastningen på ledningsnätet kommer att bli hög. Det betyder också att boenden vid dessa punkter lever farligt. Vi har tittat på norra Lund, Smörlyckan/Möllevången och Källby/Klostergården speciellt. Där finns vissa områden som kan vara speciellt utsatta.

– Gör Lunds kommun tillräckligt för att undvika framtida problem?

– Jag vet att det finns ett intresse av att titta på detta men jag vet inte vilket stadium man är i. Även här är det en fråga för både kommunen och VA Syd.

– Vattnet rinner ner till Höje å. Hur är tillståndet för än idag? Kommer den att klara att ta emot större vattenmängder?

– Generellt kan man säga att våra vattendrag idag har svårare att ta emot stora vattenmängder än för 150–180 år sedan. Med utdikningarna på 1800-talet så räddades de flesta vattendrag ut och meanderbågar försvann vilket har gjort att den totala volymen som de kan ta emot har minskat. Detta gäller även Höje å. Man bör titta på fördröjningsmekanismer för alla delar av ån, t.ex. våtmarker, dammar och andra fördröjningsmagasin,

Klostergården/Källby: Riskområden för översvämning vid ett hundraårsregn. Det gråa är hårdgjorda ytor. Ljusblått, blått och rött är ökande riskklass.

– Vad kan vi vänta oss att få se under föredraget i december?

– Jag kommer att presentera några sekvenser (animeringar) från simuleringar som presenterar hur vattnet rör sig under skyfall med intensiteter som kommer att bli vanliga om 30–70 år. ■

Därföre gläds, o vän! och sjung i bedrövelsens mörker:
Natten är dagens mor, Chaos är granne med Gud.
(Slutraderna i dikten "Vän, i förödelsens stund" av Erik Johan Stagnelius)

En minnesskylt har satts upp i Genarp över Lars Norén. Skylten är fäst vid en sockel i Fjärilsparken, mitt emot den gula byggnad där det hotell låg som spelar en så stor roll i Noréns författarskap och där han bodde 1951–63. Invigningen skedde i september i år, nästan på dagen fyrtio år efter Noréns genombrott som dramatiker – urpremiären av *Natten är dagens mor* på Intiman i Malmö. Skådespelaren Göran Dyrssen, som spelade författarens alter ego i pjäsen

och som också fick sitt genombrott då, läste bifogade brev som han skrivit för detta tillfälle. De personer som nämns i brevet är Hanna (Landing) och Kåre (Sigurdson) som spelade föräldrarna och var gifta även i verkligheten, och John-Erik (Leth) som spelade den äldre brodern till David – Göran Dyrssen. Regissören Göran Stangertz hade anknytning till Lund, han växte upp här och tog studenten på Spyken. Hundra personer deltog vid den fina ceremonin i Genarp.

Lund är också Genarp!

Malmö 23/10 1982

Kåre Lars!

Frank Sinatras sång klingar ut på Intiman i Malmö och ridån sluter sig. "Night and day, you are the one, only you beneath the moon or under the sun." Något ytterst remarkabelt har just skett. Urpremiären av *Natten är dagens mor* på Malmö Stadsteater.

Ridån dras samman men applåderna kommer inte som väntat. Publiken sitter istället stum, andnupen, efter tre och en halv timmes golgatavandring bland kokkäril och skjutna harar i restaurangköket på den skånska landsbygden.

Att du inte ville se bakåt, det vet jag. I uppföljaren till *Natten – Kaos är granne med Gud* – säger någon av rollerna: "Minnen är glömd sorg". Eller med Leonard Cohens ord: "I can't forget, but I don't remember what".

Men ändå: Den kompakta tystnaden efter premiärens ridåhalning! Bakom scenen väntade vi. Kåre, Hanna, John-Erik, Göran Stangertz och jag. Väntade på de förlösande applåderna, men de dröjde i vad som verkade en evighet medan tystnaden i salongen liksom skrek efter en hand att hålla i. Ensemblen stod som i ett vakuum. Vi hann tänka mycket. Är föreställningen ett magplask, katastrof, borde vi skämmas?

Så slutligen växte applåderna från tveksamhet till störtvåg och tycktes aldrig ta slut. Vi bockade och bockade. Regissören, Göran Stangertz, vände sig mot mig och sa tätt mot mitt öra: "Herre Gud! Vad är det vi har gjort? Vi har ju bara spelat pjäsen!"

Just så. Bara pjäsen. Inga åthävor, intellektuella krumbukter eller saltomortaler. Vi hade förvalt dina ord så nogsamt vi bara kunde. I ett kök med spis att steka ägg på, kran med rinnande vatten att dränka en levande råtta i, en kyl med Cola att halsa, en kontorsbur att gömma sig i bakom högar av inkassokrav, svängdörrar att parera med fyllda serveringsbrickor.

Minns du den gången vi gästspelade i Lund. Du såg ditt skådespel för första gången i salongen och hukade bakom bänkraden framför. Måste varit svårt att ta in. Din egen familj i kött, blod, ångest och halsbrytande humor.

Under föreställningens sista minuter dansade jag och sjöng som vanligt med Sinatra i högtalarna. Höll kniven i handen jag ristat mamman i ansiktet med. Sedan ridå, applådtack och ut till logen för avsminkning. Då passade du på, när du trodde ingen såg. Klev upp på scen, in i köket, tog kniven, dansade dansen, sjöng sången. Så stort och rörande.

Efteråt möttes vi på lokal för en öl. Jag såg dig genast en bit in i halvdunklet, utstrålningen, närvaron, det var omöjligt att undgå dig bland de övriga av restaurangens gäster. Kompakt, muskulös, det bara huvudet, en fauns öron och näsa, massiva axlar. Ett mytiskt väsen närpå.

Jag ville vända, springa ut på gatan. Vad som helst men inte detta. Jag förberedde mig för det värsta. Den befarade kritiken av vår uppsättning, avfärdandet. Missnöjet med min rolltolkning som lättviktig och ointressant. Besvikelsen.

Men några sådana ord kom aldrig. Du ville veta hur det kändes att spela rollen, om texten låg rätt i munnen, om tankegångarna var tydliga. Mina svar lär inte ha gått till teaterhistorien som begåvade eller epokgörande. Men vi satt som i samförstånd.

Så lade du en kraftig näve på min släta hand. Och din blick, en magnetisörs, naglade mig. Osäker som en skolpojke i målbrottet, såg jag ner på mina skor. Sedan sade du: "Du måste besöka mig, nästa gång du är i Stockholm."

"Ja", svarade jag och harklade mig generat. Men att träffa dig vågade jag aldrig. Det var dumt av mig. Men jag var "starstruck".

Så den gången på Stockholms Central när det knackade lätt på min axel. Jag vände mig om. Din släkting. Han hade sett Nat-

ten på Intiman och sade: "Nog gjorde ni det bra, hela helvetet, med det var värre i verkligheten!" Jag tog mig för huvudet. Var det verkligen möjligt?

I den tidens rådande kulturklimat stack du ut huvudet. Barbro Westling skriver i sin avhandling *Lars Norén Dramatikern*: "Synen på litteraturen som verklighetsavbildande var föråldrad och attackerades av en ny kritiker-generation // Norén såg från litteraturhistoriskt håll ut att ha backat från // modernism och postmodernism till naturalism."

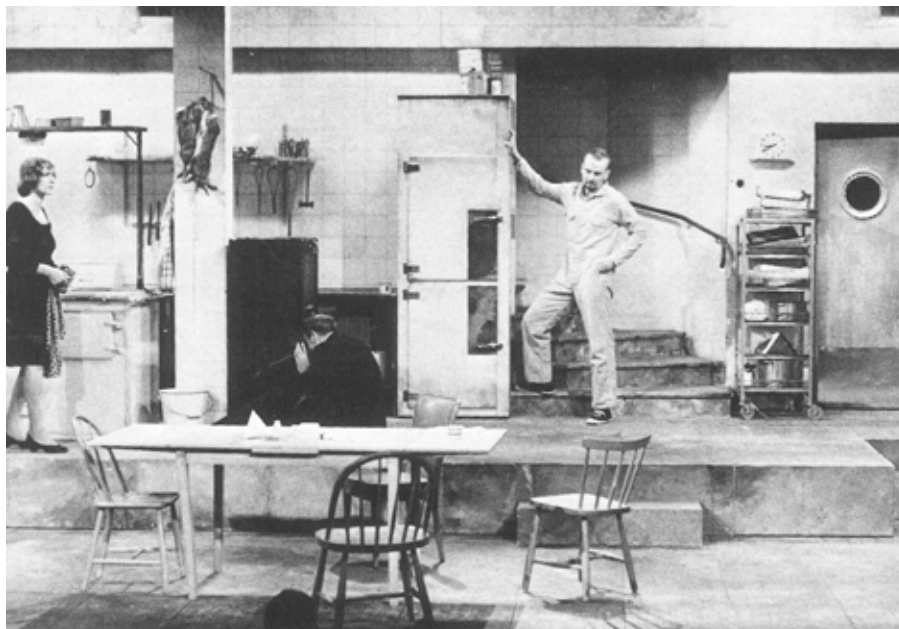
Du ville inte skriva det du redan kunde. Aldrig upprepa. Du hade redan varit i det poststrukturella. Du sade: "Jag vill inte veta vad det är jag har gjort eller varför. Jag vill bli överraskad".

Det enda som återstod i den miljö du växte upp i, var att skapa ett eget språk, en egen verklighet och strök som fjortonåring längs hyllorna på Gleerups Bokhandel. Överraskad av att slumpvis valda bokryggar visade sig vara precis vad du behövde. Där fanns Hölderlins *Hymner*. Här skildrades just det landskap du växte upp i: bokskogar, åsar, fält. Bondelandskapet. Och där var Heidegger, som talade om hembygden. Hemkomst.

Och du som inte hade något riktigt hem! Det var ju ett hotell. Människor kom och gick som på en järnvägsstation. Som att stå som i ett gatuhörn i Paris, se en ständigt flod av öden. Bönder som söp ihjäl sig och söp bort sina gårdar. Soldater på militärovningar. Gäster bodde och dog där. Du spelade poker med dem. Några av barnen från ståtarlångorna arbetade där. En enorm blandning av människor.

Men trots alla som passerade fanns en ödslighet: "Fy fan, så tomt", säger pappan i *Kaos är granne med Gud*.

I samma pjäs har pappan satt in en annons för försäljning av hotellet: "Hotellrörelse. Tre matsalar, ölhall, café. Tolv re-

Från uppsättningen av *Natten är dagens mor*, 1982. Foto: Malmö Stadsteater.

sanderum. 300 000 i omsättning. Man skulle kunna bygga om det till lägenheter”, kommenterade han.

Man talar om tågen som rusar förbi. ”Kommer du ihåg när de brukade stanna här? // Det var därför vi köpte hotellet. Jag tänkte: alltid är det väl någon som stiger av. // Då gick tåget från Malmö så långsamt att man kunde hoppa av och kissa och hinna på igen.”

Rätta mig om jag har fel, men visst skildras din tillvaro på hotellet i diktsamlingen *Revolver?*

”Idag på morgonen var Åke döende. De hade satt i sig två hela Vodka, trettio öl och sedan på morgonen hade han fortsatt med femton sömntabletter. // Vi slet förgäves i honom, slog honom på kinderna. Pupillerna var orörliga och stela, hans kropp reste sig av kramper. Döden åstadkommer inget buller. Vi ringde efter ambulansen. Först kom polisen och sedan ambulansen. De bar ut honom.”

I *Kaos är granne med Gud* heter samme man Gullberg och dricker Frugal – ett sötsliskt vitt vin. Efter hans död sitter pappan med 60 flaskor och vet inte vad han skall göra med dem. Mamman föreslår att han kan hålla i sodavatten och sälja som Henkell Trocken.

På hotellet fanns en klassindelning med de olika matsalarna. Flott första klass med vita dukar. Andra klass och så en tredje. Men det var inget hem. Du satt i ett eget hotellrum och läste ”Sent på jorden” av Ekelöf. ”Frukansvärt otryggt”, sade du. ”Radikalt otryggt.”

Man spelade roller, även din pappa och mamma. Han spelade rollen som hovmästare, källarmästare. Hon ekonom och servitri-

serna gjorde sina roller. I köket hade man en roll, i förstaklassmatsalen en annan.

I oktober 1961 insjuknade din mor. Under hennes behandling satt du skräckslagen på ditt hotellrum. Du skrev i debutverket ”*Syrenen, snö*”:

”Mor! ropar jag, men mor är döende skrikande rusar jag ut på balkongen i det häftiga solskenet

och ser den ljusa byn rinna nedanför mig skymningen är redan röd och korridorerna flödar av mörker.”

Även i *Kaos* är modern sjuk och sonen intagen för schizofreni. Där sitter han med en cigarett i rökrummet dagarna i ända. Båda kommer hem till hotellet på permission. Den kvällen ställer han sig framför spegeln på hotellet med ett rakblad mot sitt blottade kön – roten till allt ont. När vi spelade den passagen på Malmö Stadsteaterns stora scen ropade någon i publiken: ”Det är bra! Skär av den bara!” En stund efteråt svimmade en annan och fick bäras ut.

Det hände tre saker samtidigt i ditt liv: ditt andra barn föddes, du hade drömmen där du var instängd med din outhärdliga far, och psykoanalysen som varade i arton år. Saker sammanföll. Barnet väckte barndomsminnen. Sedan skrev du pjäserna *Natten* och *Kaos*. Du tänkte att barndomen och ungdomen hann ifatt dig, en sorts postum chock.

Du sade att den unge Lars var kvar och gjorde sig ständigt påmind. När du hörde någon nämna hur det var att växa upp i ett alkoholisthem strömmade tårarna av empati.

I *Natten är dagens mor* säger mamman till pappan:

”Skäms du inte?”

”Skäms? Nej det gör jag inte. Jag har inget att skämmas för. Jag sliter nitton timmar om dygnet. Det är ni som ska skämmas som inte låter mig vara som en människa som andra. Jag är ingen jävla alkoholist.”

”Martin, du är precis som gubbarna nere på tredje klassen. Du är precis likadan. Hur kan du sitta där och ljuga mig rätt upp i ansiktet och säga att du inte dricker? Du är inte ett dugg bättre än gubbarna där nere som har supit upp sina gårdar.”

I kritiken läste man att köket var ”en inkarnation av helvetet”, familjen blev till ”varandras tortyrredskap”. ”Man vet inte om man skall skratta eller gråta så man gör bådadera.” Eller artikeln efter premiären av *Kaos*: ”Varning! Den här föreställningen är livsfarlig.”

Kritikerna drabbades personligt och det var nytt i den professionella bedömningen. Barbro Westling skrev: ”De professionella bedömarena var inte längre experter. Man blev personliga, åskådare bland andra.”

Ja, du förändrade inte bara kulturklimatet och åskådarnas liv men även ensemblens. Då vi råkades åren efter föreföll alla inblandade liksom sammansvurna i en gemensam erfarenhet, så som familjer är.

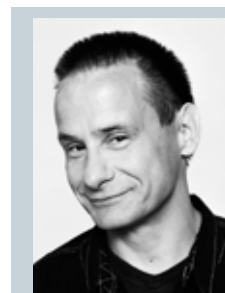
Under repetitionerna talade vi ofta om familjens oförmåga att ta sig ur situationen man sitter i. Någon nämnde ordet ”intrassling”. Din iakttagelse var att skulden antar skepnaden av plikt och att det ofta är just detta som binder familjemedlemmar till varandra. Självkänslan ökar om man formar sin skuld till plikt.

Dessa pjäser angick de flesta över klassgränser och social tillhörighet. En ny publik som aldrig satt sin fot på teatern slog sig ner i salongen. Men alla hade det gemensamt att man på ett eller annat sätt växt upp i en familj.

Så här långt efteråt är det fortfarande som kördes jag över av ett expresståg på södra stambanan. Man måste ju dö för att födas på nytt.

Hjärtliga hälsningar!

Göran Dyrssen

Göran Dyrssen, f. 1956, har arbetat som skådespelare på Malmö Stadsteater sedan 1982. Han har också jobbat på flera andra teatrar runt om i Sverige: Götateatern, Skånska Teatern, Riksteatern och Helsingborgs stadsteater. Han har spelat i pjäser av bl.a. Norén, Tjechov, Strindberg, Shakespeare, Synge, Schwab, O'Neill, och Wederkind. Han har också medverkat i flera film- och TV-produktioner, t.ex. *Räven* och *Ronny och Julia* – adventskalendern år 2000.

Nyutkommen skönlitteratur med Lundatema

En rad romaner i olika genrer har kommit i år med staden Lund som spelplats eller startpunkt. Några är av etablerade succéförfattare, en del bor här – andra har insett att vår stad med omland är en sällsynt trevlig arena att låta sina protagonister verka i. Här presenterar vi ett urval titlar.

Fasan som kom till Lund

Lund i allmänhet och gamla Lund i synnerhet är en utmärkt plats att förlägga berättelser till. Bara under 2022 har ett flertal svenska författare valt att låta romaner utspela sig i Lund. Den mest namnkunnige av dessa torde vara den svenska skräckförfattaren Anders Fager som i och med novellsamlingen *Bläckfisken och den japanske sjömannen* riktar blicken mot Lund.

Samlingen ingår under paraplyet *Samlade svenska kulter* där Fager tidigare skrivit en rad noveller och romaner som alla utspelar sig i ett Sverige som vore det skildrat av den amerikanske författaren H. P. Lovecraft (1890–1937). Det rör sig om ”kosmisk skräck”, där ljusskygga akademiker brottas med eskalerande galenskap och ockulta sällskap försöker uppväcka slumrande urtidsgudar.

Boken släpptes lagom till rollspelsfestivalen ”Lund 1922” i augusti i år och en bestående känsla i min läsning är att den stressats fram just för att säljas i samband med detta evenemang. Hela kopplingen till Lund förefaller halvhjärtad. Fagers skildring av staden på 1920-talet är imponerande fullspäckad med gatuadresser och namn på platser. Det kan till exempel heta att en gestalt ”gick förbi domkapitlets stora fästning. Förbi domkyrkan och Gamla Sparbanken. Han såg universitetshuset. Tänkte på latinska verbformer. Han var så satans ensam.” De korta meningarna och den hårdkokta stilen är visserligen effektiv, men i avsnitt som dessa blir det smärtsamt tydligt att det saknas gestaltning. Historisk äkthet handlar givetvis mer om att gestalta en plats än att namnge den korrekt, och gestaltningen av Lund är så pass anonym att den kunnat gälla såväl Uppsala som Arkham, Massachusetts.

Allt är dock inte dåligt: när Fager är som bäst använder han sin försvenskade Lovecraftiana för att berätta verkligt intressanta berättelser. Samlingens bästa novell ”Tills havet slukar Skåne” skildrar på ett

ömsint sätt förbjuden homosexuell kärlek kryddat med ockulta ritualer.

Den som ger sig i kast med *Bläckfisken och den japanske sjömannen* behöver förbereda sig på att läsa explicita skildringar av våld och äckel, såsom kroppar som slits sönder av namnlösa fasors tentakler och ett och annat könsord. Fagers skräck kommer alltså med vissa förbehåll: det är inget för den pryde eller lättäcklade!

Uttrycket synd på så rara årtor gör sig påmint, för beståndsdelarna här är utmärkta. Synd bara att slutresultatet känns framstressat. ■

Johan Kullenbok

När vardagen knackar på
Anna Alamo
Historiska Media

Gamla Kirurgen
Tomas Akenine-Möller
André Möller
Lava Förlag

Karusellen
Per Horstmann
Lava Förlag

Klippdassarna
Björn F Eklund
Virens förlag AB

Joakim Zander debuterade 2013 med *Sim-maren*, som blev en internationell succé. *Ett ärligt liv* är hans fjärde spänningsroman och utspelar sig delvis i Lund.

”En gangsterroman, egentligen. Fast med många dimensioner, nivåer och djup” recenserade Bengt Eriksson i Borås Tidning. ”Bästa spänningsromana jag läst i år” säger Jens Lapidus.

En djupfryst man i gula byxor
Kalle Löfqvist
Word Audio Publishing

Första delen i deckarserien *Morden i Lund*. Kalle Löfqvist är lundabo och skolad i studentlivets karnevaler, revyer och spex. Han har senare skrivit manus för flera nöjesproduktioner på SVT. ”En djupfryst man i gula byxor” är hans debut som skönlitterär författare. ”En fantastiskt rolig bok, full av spännande förvecklingar. Läs den!” säger Anders Jansson, komiker och vän till författaren.

Vårt liv är inte vårt
Orest Lastow
Hoi förlag

Första boken i sci-fi-trilogin *PetaHertz* som utspelar sig på flera tidplan från 40-talet och framåt, med lundastudenten Ulla som huvudperson. Orest Lastow föddes 1964 i Tjeckoslovakien, växte upp i Malmö och bor nu utanför Lund. Han är civilingenjör i teknisk fysik och har doktorerat i aerosolfysik i London. Nu är han forskningschef på Iconovo. *Vårt liv är inte vårt* är hans debutroman.

Ett ärligt liv
Joakim Zander
Wahlström & Widstrand

EKDAHLSKA STIPENDIET:

Fotolegend prisas

När Föreningen Gamla Lund för tredje gången delar ut det Ekdahlska stipendiet går det till fotografen Hans Aarenstrup, som i snart femtio år har dokumenterat sitt Lund.

Hans Aarenstrup lockades från Ängelholm till Lund 1976.

– Jag lärde känna Mårten Tegnestam som frågade om jag hade lust att flytta till Lund. Han hade en stor lägenhet i hörnet av Kyrkogatan och Lilla Gråbrödersgatan som vi kunde dela. Det passade bra eftersom jag ändå hade tänkt läsa litteraturvetenskap och drama, teater och film på universitetet.

Vital musikscen gav motiv

Lunds rockscen ingick mer eller mindre i hyreskontraktet. Mårten Tegnestam var mer känd som Mårten Micro, gitarrist hos Kal P. Dal som spelade mycket i Lund och 1977 fick sitt stora genombrott. Sångaren Kalle Pedal, eller Carl-Göran Ljunggren, var en av många rockmusiker som brukade hänga i lägenheten.

Detta var under den gyllene tidsålder då världsstjärnor uppträdde på Olympen var och varannan vecka och mängder av internationella storheter spelade på AF, Pub Sparta och till och med Smålands nation ibland. Lunds unika musikscen stimulerade massor av ungdomar att starta egna band, och Hans Aarenstrup var där med sin kamera, oavsett om det handlade om ett gäng sextonåringar från Staffanstorp som kallade sig d-Kon eller om det var The Clash på Olympen:

– Clash var en både häftig och lite skrämmande upplevelse. Jag stod med en fotoutrustning värd 24 000 kronor mitt i publiken som trängdes och hoppade vilt upp och ner och stänkte öl.

En tjuugoårig Henrik Venant, sångare i punkbandet New Bondage, startade skivbolaget Heartwork Records som gav ut mängder av lokala band. Hans Aarenstrup plätade de flesta och levererade bilder till många skivomslag. Till ett par av TT Reuters singlar skapade han med stor möda ettusen olika bilder som klistrades på de handgjorda omslagen. De plattorna är, liksom många andra från Heartwork, samlarobjekt idag.

Fotolärare

Efter studierna jobbade han i tjuugo år som fotolärare på Studieförbundet, där generationer av unga lundabor fick lära sig att fram-

Botulfsplatsen 2016, och ett "tidsfönster" in till 1970-talet. Foto: Hans Aarenstrup.

kalla film och kopiera svartvita bilder på papper. Men de flesta känner honom antagligen från åren på FotoFort vid Stora Gråbrödersgatan, där modern teknik på 1980-talet gjorde det möjligt för kunderna att få sina färgbilder samma dag! Han kan berätta om försiktiga kunder som kom in med topphemliga filmrullar – en hade byggt en egen supersportbil, en annan ett litet datorchip. Namnen var Koenigsegg och Bluetooth ...

Kameran var den nyinflyttade Hans Aarenstrups nyckel till Lund och lundaborna. På lediga stunder strövlade han omkring i Lund och tog bilder på människor och intressanta miljöer.

– Jag tror att den första rullen jag tog var på Åke Hans, den gamla krogen vid Bredgatan, som hade brunnit. Sedan kom jag tillbaka och fotograferade det som byggdes upp istället.

Den gamla analoga fotoutrustningen har han inte råd att använda längre – det är alldeles för dyrt idag att ta fram bilder på det sättet. Även de digitala kamerorna samlar för det mesta damm.

– Jag använder min iPhone, den är lika bra som min gamla kamera.

Tidsfönster

Hans, eller Hasse som de flesta kallar honom, blev på allvar känd för sina Lundabilder på 2000-talet när internet slog igenom och man kunde publicera sina bilder på Facebook. En specialitet var bilder med "tidsfönster", där han lade in gamla svartvita bilder i nytagna färgbilder för att visa hur gatumiljöerna förändrats.

– Att ta exakt samma bild ur exakt samma vinkel är jättesvårt. Men det går! Jag lägger

ut mina bilder, gamla och nya, på Facebooksidan "Du vet att du är från Lund ..." som har 25 000 medlemmar. Det har hänt att jag har fått över tusen gilla-markeringar för en bild.

Lundaborna bästa motiven

Det Ekdahlska stipendiet är på 10 000 kronor.

– Jag har fotograferat Lund sedan 1976 men detta är första gången jag får betalt, säger Hans Aarenstrup uppriktigt med både glädje och stolthet i rösten. Pengarna är redan intecknade:

– Jag behövde en ny stor hårddisk att lagra mina bilder på, och bildbehandlingsprogrammet Photoshop.

Gamla hus i all ära, bilderna som ligger Hasse Aarenstrup varmast om hjärtat föreställer oss lundabor:

– Det viktigaste för mig är att dokumentera människorna som inte blev kända, det är ingen annan som gör det. Lund består inte av hus, utan av människor. Går man ut och fotograferar dem får man vänner – och så blir världen bättre! ■

Karl G Jönsson

Hans Aarenstrup

Posttidning B

Avs.
Föreningen Gamla Lund
Kattesund 6A
222 23 Lund

Fakirens träd

Den 2 augusti stoppade en tjänsteman från kommunen arbetet med att såga ned avenboken som kallas "Fakirens träd" på gården innanför f.d. restaurangen "Åke Hans". I gällande detaljplan finns bestämmelsen: "Träd skall sparas. Måste träd av säkerhets-skäl fällas krävs marklov och nytt träd skall ersätta det gamla." Planbeskrivningen är mer detaljerad: "På fastighetens bakre gård står ett par äldre träd, bland annat en avenbok som benämns Fakirens träd. [...] Fakirens träd har fått sitt namn efter författaren Axel Wallengrens karaktär Fakiren och skall enligt historien ha planterats av författaren själv. Trädet är placerat solitärt på gården." Vidare: "Den avenbok som kallas Fakirens träd skyddas enligt planen mot fällning. Måste den fällas av säkerhetsskäl, skall den ersättas av ett nytt träd. En ny avenbok är att föredra med tanke på trädets speciella historia."

Trädfällningen påbörjades utan samråd med byggnadsnämnden. Enligt information till Gamla Lund från en arborist är det troligen inte för sent att rädda trädet. Det skulle kunna återhämta sig. I skriften *Fria eller fälla. En vägledning för avvägningar vid hantering av träd i offentliga miljöer* av Fabian Mebus, utgiven av Riksantikvarieämbetet 2014, nämns att samråd (med länsstyrelsen) skall ske enligt 12 kap., 6 § i Miljöbalken. Gamla Lund ser helst att alla möjligheter att bevara trädet utreds och utgår från att alla regler och förordningar följs. ■

Snabbguide till våra aktiviteter:

- 30 november: Presentation av årsboken
 - 2 december: Föreläsningen "Sidor av Lund"
 - 3 december: Julmarknad på Bantorget
 - 8 december: Föredrag om översvämningsrisker i Lund
- Uppdaterad info: www.gamlalund.se

Tack!

Gamla Lund tackar dem som på olika sätt frikostigt gynnat föreningens verksamhet:

Lunds kommun
Sparbanken Finn
Thora Ohlssons stiftelse

Julmarknad

Rena rama 1800-talet blir det när Thoman-dersällskapet återigen bjuder in till en gammaldags julmarknad med syfte att lyfta det historiska Lund. Öppet, inkluderande och utan inträde.

Bantorget 3 december 10-16

Allsång, tävlingar med vinster till förmån för UNHCR, doft av brända mandlar och utställare med högkvalitativa produkter.

Musiken dövar smärtan – årsboken presenteras

Körledaren, tonsättaren och violinisten Otto Lindblad (1809–1864), en av grundarna till Lunds studentsångförening 1831 och dess anförare 1831–1846 är ämnet för Gamla Lunds årsbok. Carlhåkan Larsén låter oss följa Lindblads liv och verk från barndomen i Karlstorps prästgård och skolgången i Växjö till studenttiden i Lund och den slutliga tjänsten som klockare och kantor i Norra Mellby, där han fortsatte att komponera.

Boken ger en inblick i 1800-talets akademiska Lund, Skandinavismen och den stora sångarfärden 1846 som gav grundplåten till finansieringen av Akademiska Föreningens borg.

Carlhåkan Larsén är mångårig musikskribent i Sydsvenska Dagbladet och det

Följ oss på Facebook!

Gamla Lund har ökat närvaron på Facebook och publicerar dagligen bilder från förr och tipsar om evenemang med mera.
www.facebook.com/gamlalund

Missa inte våra uppskattade presentkort i juletid! Finns både gällande medlemskap för 2023 eller som värdegåva i utbyte mot böcker hos oss.

klassiska musikmagasinet Opus. Han är sedan länge engagerad i Lunds Studentsångförening, där han också varit ordförande.

Årsboken presenteras den 30 november klockan 18.30 på Magle konserthus. Författaren kåserar då om Otto Lindblad med musikaliska illustrationer. Ingen föränmälan krävs. Icke medlemmar betalar 50 kr.

Kansliföreståndare:
Amelie Andersson
Ansvarig utgivare:
Anna Svenson
Post- och besöksadress:
Kattesund 6 A, 222 23 Lund
Telefon: 046-12 12 65

E-post: gamlalund@telia.com
Webbplats: www.gamlalund.se
Bankgiro: 325-1675
Swish: 123-4227807
Bankgiro Jubileumsfonden
Gamla Lund: 5038-4775

Öppettider: Måndag, tisdag, onsdag och fredag kl. 10.00–14.00 och torsdag kl. 12.00–16.00
Tryck: All-Media Öresund, Kävlinge